

N:o 48.

Ank. till Riksd. kansli den 28 mars 1898, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Jönköpings stad af ett område af förra landshöfdingebostället Ryhof.

(I. A.)

Uti en till Riksdagen den 4 februari innevarande år aflåten proposition (n:o 47) meddelas, hurusom drätselkammaren i Jönköping i en å stadens vägnar gjord ansökning om tillstånd för staden att inköpa mark från förra landshöfdingebostället Ryhof anført, att, sedan Jönköping—Gripenbergs jernvägs station i Jönköping blifvit förlagd i närheten af Rocksjöns norra strand, samt på kort afstånd öster om samma sjö Andra Göta artilleriregementes kasernetablissemment börjat uppföras, fråga uppstått inom Jönköpings samhälle att mellan Rocksjön och Munksjön anlägga en kanal af sådan storlek, att den kunde befaras med ångbåtar; att den tillämnade kanalen, genom hvilken Rocksjön komme i förbindelse med Vettern och den allmänna sjötrafiken, skulle blifva af stor betydelse äfven för den vid Rocksjöns strand belägna egendomen Ryhof genom den lättnad, som åstadkommes vid transport af gods till och från denna egendom; att det naturliga läget för kanalen vore vid det af ålder mellan Munksjön och Rocksjön befintliga vatten-

drag, kalladt Rocksjöån, eller åtminstone i närheten af samma å, i hvilken trakt afståndet mellan nämnda sjöar vore kortare än annorstädes; att, med afseende å omfattningen af det ifrågasatta kanaliseringsarbetet, staden ej kunde inlåta sig derpå utan att hafva förvärfvat eganderätt till jorden omkring kanalen; att Rocksjöån å ömse sidor omgäfvades af sidlända mader, hörande till det under Ryhof lydande torpet Holmen; att torpets egoområde, hvilket å ansökningen bifogadt utdrag af en år 1896 af förste landtmätaren J. A. M. Lindblad öfver alla egorna till Ryhof upprättad karta vore upptaget under egofigurerna n:is 75—141, enligt karteutdraget bifogad beskrifning omfattade en areal af 49 hektar 96,5 ar, af hvilken areal, uppskattad till 2 hektar 11,088 ar, 3 hektar 26,6 ar utgjorde åker, 34 hektar 82,2 ar ängsmark, 11 hektar 14,2 ar hagmark samt 73,5 ar vatten; att detta område, som, efter hvad uppskattningen utvisade, vore af mycket dålig beskaffenhet, ej låge i sammanhang med Ryhofs öfriga egor, utan vore derifrån skildt genom Rocksjön och säteriet Strömsberg, öfver hvilket vägen från torpet till Ryhof ginge; att, då Ryhofs samtliga egor omfattade 473 hektar 31 ar med ett uppskattningsinnehåll af 147 hektar 94 ar, och det från Ryhof till Andra Göta artilleriregemente upplåtna exercisfält 45 hektar 6 ar, uppskattade till 36 hektar 93 ar, torpet Holmen utgjorde endast $\frac{1}{10}$ af all till Ryhof ursprungligen hörande jord och omkring $\frac{1}{10}$ af den nu vid Ryhof kvarvarande jorden, allt efter uppskattningsinnehåll; samt att såväl med hänsyn till torpets belägenhet som på grund af jordens dåliga beskaffenhet Ryhof icke syntes lida någon nämnvärd olägenhet deraf, att torpet afsöndrades derifrån.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hade drätselkammaren anhållit, att Jönköpings stad måtte mot ett pris, som efter vederbörandes hörande bestämdes antingen af domänstyrelsen eller af dertill utaf Kongl. Maj:t utsedde gode män, få af statsverket inköpa ifrågavarande å karteutdraget med egofigurerna n:is 75—141 betecknade jordområde om 49 hektar 96,5 ar. Beträffande tiden, då området skulle få af staden tillträdas, hade drätselkammaren förmålt, att staden icke hade något deremot, att i köpeafhandlingen förbehåll gjordes om nuvarande arrendatorn af Ryhof August Svenssons nyttjanderätt under den tid det med honom afslutade arrendeaftal afsåge eller till den 14 mars 1907, enär efter köpet staden kunde med honom öfverenskomma om sagda aftals upphörande, såvidt anginge det jordområde staden önskade förvärfva; dock att vid bestämmandet af köpeskillings belopp hänsyn borde tagas dertill, att, såvidt på statsverket berodde, köparen under tiden intill

sistnämnda dag vore förhindrad att tillträda jordområdet eller af detsamma njuta någon afkomst.

Öfver berörda ansökning hade domänstyrelsen på befallning afgifvit utlåtande, dervid styrelsen tillika öfverlemnade inhemtade yttranden från vederbörande domänintendent, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet samt arrendatorn af egendomen Ryhof.

Domänintendenten hade anfört, att mot det begärda tillståndet att få inköpa ifrågakvarande jordområde något hinder från kronans sida icke borde möta, i synnerhet som egogränsen mot Ryhof blefve bättre än förut, räntan å den köpeskillning, som kunde betingas, komme att vida öfverstiga den årliga inkomst, som torpet lemnade, samt egendomen förutom detta torp hade icke mindre än åtta andra torp. Någon svårighet att vid egendomens förnyade utarrendering erhålla lämplig arrendator skulle icke uppstå, och ej heller komme arrendevärdet att dervid i nämndvärd grad minskas. Från nuvarande arrendatorns sida kunde icke heller hinder resas, enär han enligt 15:de punkten i det för honom gällande kontrakt vore förbunden att, der sådant för allmännyttigt ändamål å kronans vägnar fordrades, afstå egendomen tillhörig mark äfvensom inkomstgifvande lägenhet mot åtnjutande af minskning i arrendeafgiften, motsvarande den förlust honom tillskyndades. Vid sådant förhållande hade domänintendenten icke någon tvekan att tillstyrka bifall till ansökningen, såvidt den afsåge tillstånd att inköpa meranämnda jordområde. Beträffande åter bestämmandet af köpeskillningens belopp borde dervid icke, på sätt drätselkammaren syntes vilja antyda, den omständigheten, att jordområdet till större delen bestode af sank mark och i öfrigt af sandbackar samt sålunda vore af dålig beskaffenhet eller att området endast utgjorde $\frac{1}{30}$ af hela egendomens jord efter uppskattningsvärdet, få vara ensamt bestämmande, utan syntes helt andra faktorer böra tagas med i räkningen. Jönköpings stads fortsatta utveckling hämmades icke oväsentligt derigenom, att staden, som vore belägen mellan tre sjöar, icke kunde fritt och obehindradt utvidga sig åt alla håll, minst åt söder, der det ifrågakvarande jordområdet genast mötte. Genom förvärfvande af detsamma och efter den sank markens fyllning skulle berörda olägenhet i någon mån blifva afhulpen, och staden erhålla en ej obetydlig, synnerligen värdefull och i hög grad välbehöflig tillökning i sitt planlagda område. Från denna synpunkt vore det, som värdet måste bestämmas, och detta syntes bäst och säkrast kunna utrönas genom tillämpning af kongl. förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade i sitt ofvanberörda yttrande anført, hurusom, med afseende å Jönköpings läge i förhållande till de båda sjöarne Rocksjön och Munksjön, det länge varit ett önskningsmål för staden att genom kanalisering af den s. k. Rocksjöån ernå en förbindelse mellan de båda sjöarna till lättnad i trafiken mellan stadens olika delar. Med stadens utveckling och bebyggande utefter dessa sjöar hade behovet af en sådan förbindelse gjort sig allt mer gällande, och i synnerhet efter uppförandet af kasernetablissemnet för Andra Göta artilleriregemente. I följd häraf och då en dylik förbindelse skulle för nämnda etablissement, hvarifrån en liflig trafik med staden vore att förvänta, blifva till stor fördel, samt den betydliga egendomen Ryhof, som antagligen allt framgent komme att i kronans ego bibehållas, jemväl skulle af ett dylikt företag draga väsentlig nytta, ansåge Kongl. Maj:ts befallningshafvande det med ansökningen afsedda syftet böra från kronans sida befrämjas. På sätt af handlingarna framginge, egde den ifrågasatta kanaliseringen äfven en annan, måhända lika stor betydelse. Genom ingripande från stadens sida kunde nemligen det betydliga och delvis i hög grad vattensjuka område, hvarom frågan gälde, så småningom genom utfyllning torrläggas till fördel lika mycket för staden som för den kringliggande trakten; och det syntes Kongl. Maj:ts befallningshafvande naturligt, att staden ej inläte sig på det kostbara arbete, kanaliseringen innebure, så framt icke staden genom inköp af ifrågavarande mark kunde af företaget beräkna den fördel, som bestode i markens förvärfvande och derefter skeende torrläggning. Detta arbete åter kunde med afseende å dermed förknippade vidlyftiga och kostsamma fyllnadsarbeten näppeligen antagas komma till utförande under andra förhållanden, än att, såsom nu ifrågasatts, Jönköpings stad dertill toge initativ.

Åberopande hvad sålunda andragits, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkt, att Jönköpings stad måtte medgifvas rätt att förvärfva ifrågavarande område.

Arrendatorn af egendomen Ryhof, August Svensson, hade förklarar, att, under förutsättning att han erhöle nöjaktig godtgörelse för den förlust, som komme att drabba honom, derest ifrågavarande mark öfverginge i stadens ego, han icke hade något att erinra mot bifall till ansökningen, men tillika anhållit, att, enär torpet Holmen blifvit af honom under hans arrendetid till annan person på arrende upplåtet, staden måtte särskildt förpligtas att till torparen utgifva skälig ersättning för den förlust, som kunde komma att drabba honom derigenom, att han nödgades före arrendetidens utgång afträda torpet.

För egen del hade domänstyrelsen medelat, att förra landshöfdingebostället 3 mantal Ryhof n:o 1 med den derunder lydande lägenheten Upsalaången enligt styrelsens kontrakt den 11 juni 1886 utarrenderats till ofvanbemälda August Svensson på tjugu års tid från den 14 mars 1887 mot årligt arrende af 6,500 kronor, att i detta arrende en ned-sättning med 2,700 kronor blifvit arrendatorn genom kongl. bref den 29 januari 1895 medgifven från den 14 påföljande mars, då det till excercisfält bestämda område af honom afträds, att i följd af samma kongl. bref det egendomen Ryhof åsatta mantal blifvit genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes resolution den 16 juni 1896 fördeladt mellan sistberörda område och den del af egendomen, som af August Svensson under arrende bibehållits, så att denna del nu utgjorde $2\frac{1}{4}$ mantal, samt att enligt arrendekontraktet afgälden för torpet Holmen blifvit fastställd till antingen 250 kronor årligen eller 3 mansdagsverken i veckan året om samt dessutom 90 qvinsdagsverken och 10 ökedagsverken årligen; och hade domänstyrelsen förklarar sig icke hafva något att erinra deremot, att ifrågavarande område finge af Jönköpings stad förvärfvas, dervid dock köpeskillingen syntes styrelsen böra bestämmas i den ordning, som vore stadgad angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

I afseende å tiden, då området skulle få af staden tillträdas, hade domänstyrelsen anført, att af ofvanberörda utaf arrendatorn afgifna yttrande det ville synas, som om han för sin del vore villig afstå från sin rätt till området före arrendeperiodens slut, men att, då, efter hvad i samma yttrande meddelats, området blifvit af honom för hela hans arrendetid upplåtet till en torpare, denne följaktligen icke kunde vara pliktig att före upplåtelsetidens slut lemna marken från sig på annan grund, än som i sådant afseende kunnat enligt arrendekontraktet göras gällande mot arrendatorn, eller den i 15:e punkten förutsatta, att ett allmännyttigt ändamål skulle tillgodoses. Såvidt i förevarande ärende blifvit upplyst, vore emellertid för sådant ändamål i egentlig mening ej större del af marken erforderlig än den jordremsa, som skulle åtgå för anläggning af den tillämnade farleden mellan Rocksjön och Munksjön. Tiden för stadens tillträde af ifrågavarande område borde därför utsättas till den 14 mars 1907, dock att staden äfven dessförinnan borde, om öfverenskommelse med vederbörande nyttjanderättsinnehafvare träffades, få öfvertaga området.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva,
att ifrågavarande, till förra landshöfdingebostället Ryhof n:o 1

hörande, å ofvan omförmälda karteutdrag med n:is 75—141 betecknade jordområde om 49 hektar 96,5 ar måtte försäljas till Jönköpings stad mot köpeskilling, som skulle på stadens bekostnad bestämmas i den ordning, som i kongl. förordningen den 14 april 1866 vore föreskrifven i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt under vilkor i öfrigt:

att området måtte af staden tillträdas den 14 mars 1907 eller dessförinnan, derest öfverenskommelse derom mellan staden och vederbörande nyttjanderättsinnehafvare träffades,

att köpeskillingen skulle erläggas vid tillträdet och af staden till landtränteriet i länet inbetalas,

att området på stadens bekostnad skulle genom egostyckning i enlighet med lagen angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896 åsättas andel af egendomen Ryhofs mantal,

att, sedan egostyckning egt rum och köpeskillingen blifvit erlagd, köpebref å området måtte af domänstyrelsen för staden utfärdas,

att hemmansdelen skulle, sedan köpebref utfärdats, i jordeboken upptagas under titeln allmänt frälse och för betecknande af denna dess natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälseegendomar i orten, samt

att staden skulle ensam vidkännas lagfartskostnaden och andra med köpet förenade utgifter;

och har Kongl. Maj:t tillika föreslagit Riksdagen att medgifva, att köpeskillingen för jordområdet måtte, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Utskottet har icke haft något att erinra mot hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit; hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts omförmälda framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 28 mars 1898.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.